

การมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการ
อนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง
ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

Participation of the Community according to Aparihaniyadhamma of
the Apocalypse to Promote the Conservation of Hok Peng Tradition,
Worship Phra That Chae Haeng, Muang Tut Sub-district,
Phu Phiang District, Nan Province

¹อุดมพร อินแปง และ ²ธิติวติ หมั่นมี

¹Audomporn Inpang and ²Thitiwut Munmee

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College, Thailand

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Corresponding Author's E-mail: thiyadakheancom@gmail.com

¹Tel. 095-693-6604

Received August 17, 2024; Revised August 30, 2024; Accepted September 7, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง จำแนกเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง มี 6 ด้าน คือ 1) การส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้ 2) การสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่น 3) การปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 4) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญา 6) การบรรจุประเพณีวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, อปริหานิยธรรม, ประเพณีหูกเป็ง

Abstract

The purpose of this article was: 1) to study the level of community participation in promoting the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition, 2) to compare people's opinions on community participation in promoting the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition, classified by personal factors, 3) to propose guidelines for developing community participation based on the principle of Aparihaniyadhamma in promoting the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition. This is mixed-methods research.

The research results found that: 1) the level of community participation based on the principle of non-perishableness to promote the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition was overall at a high level. 2) Comparing the community participation in promoting the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition classified by gender, age, education, and income, there were differences in the participation in promoting the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition, so the research hypothesis was rejected. As for people with different occupations, the participation in promoting the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition was significantly different at a statistical level of 0.05, so the research hypothesis was accepted. And 3) the guidelines for developing community participation based on the principle of non-perishableness to promote the conservation of the Hok Peng worship of Phra That Chae Haeng tradition consist of 6 aspects as follows: 1) Promoting knowledge and transferring knowledge 2) Building relationships among generations (social interaction) 3) Improving to be consistent with social changes 4) Support from government agencies 5) Building networks of knowledge 6) Incorporating local traditions and cultures into the basic education curriculum.

Keywords: Participation, Aparihaniyadhamma, Hok Peng Festival

บทนำ

ประเพณีเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ประเพณีไทยก็จะชี้ให้เห็นถึงวิถีของคนในสังคมไทย ถ้าไม่มีประเพณีซึ่งเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตแล้ว สังคมไทยก็คงไม่มีหลักในการยึดถือและปฏิบัติเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ดังนั้นคนไทยจะต้องรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไว้ โดยอาศัยประเพณีอันดีงามตามแบบอย่างบรรพบุรุษที่สั่งสมสืบทอดต่อกันมา (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์, 2546)

ประเพณีหกเป็งนมัสการพระมหาธาตุเจ้าภูเพียงแช่แห้ง” นับเป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนานของชาวเมืองน่านที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน โดยในพิธีมีขบวนแห่อัญเชิญน้ำทิพย์สรงพระธาตุ และผ้าทิพย์ห่มองค์พระธาตุ มีพิธีถวายน้ำทิพย์สรงพระธาตุ และผ้าทิพย์ห่มองค์พระธาตุ พร้อมร่วมทำบุญตักบาตรพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนงานประเพณีจะได้สัมผัสวิถีชีวิตถิ่นภูเพียง ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ฟ้อนล่องน่าน การตีกลองบูชา การตีกลองแอว การแข่งขันการจุดบอกไฟดอก และการแสดงการสาธิตผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าของดีเมืองน่าน และอื่นๆ อีกมากมาย พร้อมร่วมทำวัตร

สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นสิริมงคล ส่งเสริม และอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม และสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวตลอดไป การปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย การดำเนินงานวัฒนธรรมจะให้บรรลุต้องให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพราะวัฒนธรรมเป็นเรื่องของเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรีของใคร่ของใคร โดยเฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่น ย่อมมีเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรีเฉพาะตัว (พิมุต รุจิรากุล, 2554)

การอนุรักษ์วัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง คือ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ เกิดจากปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันระหว่างคนรุ่นใหม่ (หนุ่มสาว) กับคนรุ่นเก่า (ผู้ใหญ่) เนื่องมาจากการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตก เกิดจากความเจริญทางวัตถุก้าวหน้ามากจนความเจริญทางด้านศีลธรรมตามไม่ทัน เกิดจากการไม่ให้ความสำคัญและขาดการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงทำให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมบางอย่างขาดหายไปจนรุ่นหลังไม่ให้ความสำคัญ ดังนั้นทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ โดยต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมกันทำกิจกรรม และรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ของชุมชนอันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ทุกคนในชุมชนต้องยอมรับแนวคิดร่วมกันว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2543) การใช้หลักธรรมในการมีส่วนร่วมก็ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาและช่วยเสริมสร้าง แนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนได้ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนในการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ โดยเฉพาะ หลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ เป็นหลักธรรมหรือคุณธรรมที่เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นหลักธรรมที่เป็นการปลูกจิตไมตรีเต็มใจต่อกันและกันทำให้สังคมเกิดความเป็นสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ในการเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้งของประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด จำนวน 360 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน” ในรูปแบบแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนดโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ประกอบด้วย หนึ่งประชุมเป็นนิตยภัต พร้อมเพื่อกันเลิกประชุมพร้อมเพื่อกันทำกิจกรรม ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อชุมชน มีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชุมชน และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเสนอปัญหาชุมชน การมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

ผลการวิจัย

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านมีวัตถุประสงค์เพื่อ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยสรุปวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.74) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา (3.77) รองลงมา คือ ด้านการมี

ส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3.74) และด้านการมีส่วนร่วมเสนอปัญหาชุมชน (3.72) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ และการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.83) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (4.01) รองลงมา ปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชุมชน (3.92) รองลงมา การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และมีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา (3.82) ถัดมา พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจกรรม และไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อชุมชน (3.80) และสุดท้ายหมั่นประชุมเป็นนิตย (3.71) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน ต่างกัน มีส่วนร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) การส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้ 2) การสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่น (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) 3) การปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 4) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญา 6) การบรรจุประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน จำนวน 360 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1 – 5

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง	0.918	-	0.395		✓
2.	อายุ	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง	-	0.389	0.816		✓
3.	ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง	-	1.607	0.172		✓
4.	อาชีพ	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี					

		หกเป็งนมัสการ พระธาตุแช่แห้ง	-	3.901*	0.004	✓
5.	รายได้	การมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ประเพณี หกเป็งนมัสการ พระธาตุแช่แห้ง	-	2.901	0.344	✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ดังนี้

ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี การศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการ พระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี รายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุ แช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

1. ด้านการส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้ เป็นการนำองค์ความรู้ดังกล่าวส่งต่อชุมชนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติถูกต้อง สืบทอดวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษชนได้ปฏิบัติมาให้เกิดการเรียนรู้ องค์ความรู้ที่เป็นข้อมูลหลักฐานในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนยอมรับข้อชี้แนะของการไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมอันดีงาม ส่งเสริมให้เด็กเยาวชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดงาน และสร้างความภาคภูมิใจในการสืบทอดประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง

2. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่น (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) ให้กลุ่มเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และกลุ่มประชาชนคนในพื้นที่ ให้ได้จัดจำหน่ายพืชผักทางการเกษตรของตนเองเพื่อมีการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน และพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนได้แสดงความสามารถของตนเอง หรือเพื่อหารายได้ การสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่นในชุมชน แล้วเขารู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความต่อเนื่อง ของการทำกิจกรรมแล้วเขาจะเฝ้ารอว่าเมื่อไหร่เขาจะได้เข้ามามีส่วนร่วมอีกครั้ง กับการได้อนุรักษ์ประเพณีที่เขารู้สึกว่าได้งาม

3. การปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้รับการพัฒนาทางวัฒนธรรมประเพณี แต่ยังรักษาจารีตประเพณีทุกกิจกรรม และขยายผลแก่ผู้มาร่วมมีทุกกลุ่มต่อปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงบางอย่างให้เหมาะสมกับยุคสมัย การเข้าร่วมงานต้องเกิดจากใจ และปลูกฝังจิตสำนึก ซึ่งการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

4. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การจัดงานประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศให้งานประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้งเป็นงานระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้รับการสนับสนุนเป็นไปตามแผนของวัด โดยได้รับความร่วมมือยกย่องสนับสนุนเป็นของจังหวัดน่าน

5. การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญา การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้แต่ละชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกตามวิถีของชุมชน การจัดให้มีหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมเครือข่ายด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นๆ

6. การบรรจุประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสอนประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็กในแต่ละพื้นที่ ในแต่ละจังหวัดเป็นการเฉพาะ โดยให้ผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนได้เข้าไปให้ความรู้กับนักเรียน เพื่อให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้มากที่สุด เพราะเด็กถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ เพื่อให้สามารถดำรงประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์เป็นการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมเสนอปัญหาชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอนุรักษ์ประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้งต่อที่ประชุม ในการจัดทำร่างข้อบัญญัติของ อบต. เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง และได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมประเพณีหกกเป้งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร เกตุภัณฑ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไตรตรัง อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไตรตรัง อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการร่วมเสนอปัญหาในชุมชน ด้านการร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านการร่วมจัดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล และด้านการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ สารวันดี (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ด้านการร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการตรวจสอบประเมินผลอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์

ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา รองลงมา ปฏิบัติตามจารีตประเพณีของชุมชน รองลงมา การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และมีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา ถัดมา พร้อมเพื่อกันประชุมพร้อมเพื่อกันทำกิจกรรม และไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อชุมชน และสุดท้ายหมั่นประชุมเป็นนิตย ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ ประชามอญ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า การนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรม คือ การนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาบูรณาการกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลสามารถพัฒนาบุคลากรภาครัฐและประชาชนให้เกิดทักษะและเห็นความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยยึดนโยบายการจัดประชุมกันเนื่องนิตย การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กร การให้ความเคารพตามหลักอาวุโส การส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของสตรีและผู้อื่น การสร้างความผูกพันต่อองค์กร และการดูแลและจัดสวัสดิการ เพื่อให้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางปฏิบัติต่อไปอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ร่มปรางค์ สวมประคำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อความโปร่งใสในการบริหารราชการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบททั่วไปของความโปร่งใสในการบริหารราชการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (1.1) ด้านการวางแผนมีการประชุมกันเป็นประจำและประชุมบ่อยครั้ง (1.2) ด้านการจัดองค์การควรเน้นการยึดกฎระเบียบการตรวจสอบได้ และการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (1.3) ด้านการจัดคนเข้าสู่ตำแหน่งต้องยึดหลักความโปร่งใส เป็นธรรม เช่น หลักความรู้ ความสามารถ หลักความอาวุโสในทางราชการ และปราศจากการก้าวก่ายแทรกแซง (1.4) ด้านการสั่งการต้องยึดระเบียบ กฎหมาย ปราศจากการขึ้นนำ ช่มเหง หรือช่มชู่ (1.5) ด้านการประสานงานต้องเน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีความสามัคคียึดหลักประชาธิปไตย (1.6) ด้านการรายงานผลต้องตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ตระหนักถึงข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และ (1.7) ด้านการงบประมาณต้องยึดหลักความคุ้มค่าความโปร่งใส และสุจริต

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน ต่างกัน มีส่วนร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนิรมลธรรมสถิต (วีระนนท์ ธีรธมโม) (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนของพระสงฆ์ อำเภอกู่เพียง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนของพระสงฆ์อำเภอกู่เพียง จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนของพระสงฆ์ อำเภอกู่เพียง จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน นุชนลิน กลิ่นบัว (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอยางตลาด จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอยางตลาด จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และ

อาชีพ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านอายุ และรายได้ มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) การส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้ 2) การสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่น (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) 3) การปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 4) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญา 6) การบรรจุประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีเชิงพุทธล้านนา ของจังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีเชิงพุทธล้านนา จังหวัดลำปาง กำหนดไว้ ๗ ด้าน ดังนี้ด้านการจัดการ และวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมของล้านนา, ด้านการทํานุบำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น, ด้านการสืบทอดวัฒนธรรม, ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม, ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ, ด้านการศึกษา, และด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวทางทั้ง ๗ ด้าน ล้วนได้รับความเห็นชอบและความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์อัตลักษณ์ทางล้านนาของชุมชนเทศบาลตำบลเวียงชัย จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ล้านนาจะต้องมีองค์ประกอบ คือ 1) กลุ่มผู้สื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จะต้องมีความเชื่อถือซึ่งกันและกันโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำหรือผู้ส่งสารต้องสร้างความเชื่อมั่น ให้แก่กลุ่มผู้รับสาร 2) เนื้อหาการสื่อสารที่จะใช้ถ่ายทอดอัตลักษณ์ล้านนา จะต้องเป็นเนื้อหาแสดงถึงอัตลักษณ์ล้านนาที่ตกทอดมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการประยุกต์ไปตามยุคสมัย แต่ก็จำเป็นต้องมีกลิ่นไอแห่งล้านนาดำรงอยู่ด้วยเสมอและ 3) ช่องทางการสื่อสาร ประกอบด้วย เครื่องมือการสื่อสาร อาทิ เสียงตามสาย โทรศัพท์การประชุมกลุ่ม สื่อสังคม และกิจกรรมการสื่อสาร ได้แก่ กิจกรรมการสื่อสารภายในกลุ่มหรือภายในชุมชน และกิจกรรมการสื่อสารสู่สาธารณะ จะต้องเข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ล้านนาของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด ควรรายวิชาวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อนำไปสอนให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้รู้จักและเกิดความรัก ห่วงแหนในวัฒนธรรม ประเพณีของตน
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ดควรกำหนดนโยบายให้วัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอบูรณาการกับท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อพัฒนาวัฒนธรรม ประเพณีที่มีความสวยงาม โดดเด่นให้เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังทัศนคติแก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง รมรงค์ให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการวางแผนในการจัดการให้ตรงจุดอย่างจริงจังและถูกต้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

2) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงตึ๊ด ควรมีการจัดประชุมเครือข่ายเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกัน แสดงศักยภาพภายใต้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับไม่มากนักและไม่เป็นไปในทิศทางที่ต้องการมากนัก

3) ควรมีการปรับปรุงด้านการบริหารงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสร้างความประทับใจและไม่เกิดความเบื่อหน่าย อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

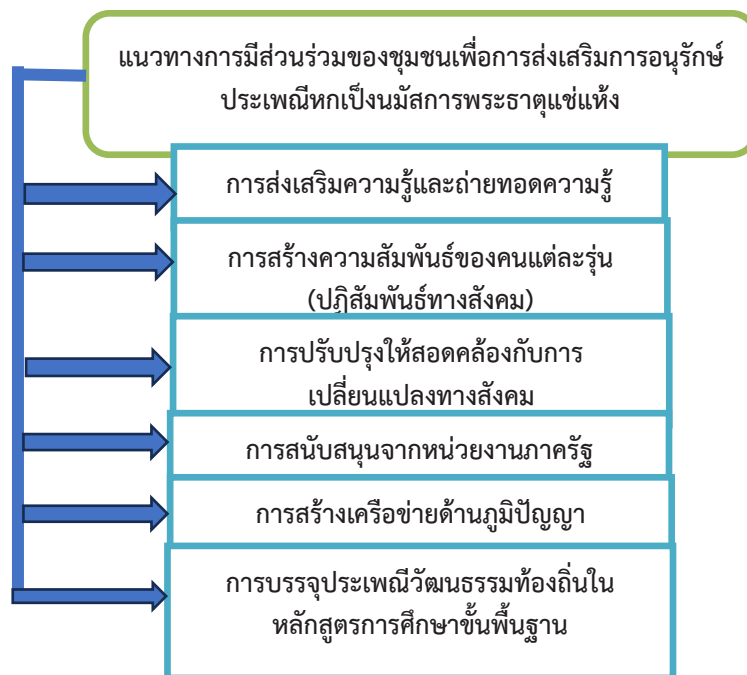
1) ควรศึกษาแนวทางหรือกระบวนการนำนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็นนัมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

3) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ให้ความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้

จากศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็นนัมัสการพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน” ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

จากแผนภาพ แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหูกเป็นนัมัสการพระธาตุแช่แห้ง

1. การส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ปู่ย่าตายายในชุมชนช่วยกันส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดงานให้คนรุ่นใหม่ ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กยังอยู่ชั้นประถม ปู่ย่าตายายต้องพาเด็กเข้าวัดเพื่อฟังธรรม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่วยกันส่งเสริมความรู้และถ่ายทอด

ความรู้ ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการตระหนักรู้คุณค่าและความสำคัญของประเพณี การร่วมมือกันของหน่วยงานจากภาครัฐ เอกชน ในการสืบสานประเพณีท้องถิ่น ระดับอำเภอต้องมีนโยบายครอบคลุมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. การสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่น (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) ได้แก่ เริ่มจากความสัมพันธ์อันดีจากครอบครัวสู่ชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน รวมกลุ่มในชุมชนและนำเอาวัฒนธรรมเก่าๆ มาใช้ในบางเรื่องให้เข้ากับยุคปัจจุบัน สร้างศรัทธาให้มีความภาคภูมิใจและให้ความสำคัญกับการวางแผนในประเพณีของตน

3. การปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการปรับปรุงบางกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์ของตนเพื่อมาแสดงหรือมาจัดเป็นนิทรรศการ มีการจัดการละเล่นเสริมในชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคีในชุมชน

4. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ต้องมีการบูรณาการกันทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งวัฒนธรรมอำเภอ ภาครัฐต้องเข้ามาส่งเสริมการเผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐบรรจุแผนพัฒนาประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นประจำปี

5. การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญา การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้แต่ละชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกตามวิถีของชุมชน การจัดให้มีหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมเครือข่ายด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน เป็นเครื่องมือในการติดต่อเชื่อมโยง

6. การบรรจุประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดหลักสูตรหรือบรรจุเพิ่มเนื้อหาด้านภูมิปัญญาไว้เป็นสาระในการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยเน้นให้เยาวชนได้เรียนรู้และตระหนักถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

สรุป

ประเพณีหกเป็งนมัสการพระมหาธาตุเจ้าภูเพียงแช่แห้ง” เป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนานของชาวเมืองน่านที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้งไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักอภิธานิยธรรมเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่แห้ง มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) การส่งเสริมความรู้และถ่ายทอดความรู้ 2) การสร้างความสัมพันธ์ของคนแต่ละรุ่น (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) 3) การปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 4) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญา 6) การบรรจุประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์. (2561). การสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์อัตลักษณ์ทางล้านนาของชุมชนเทศบาลตำบลเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. (รายงานวิจัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ทักษิณ ประชามอญ. (2560). รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์. (2562). แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีเชิงพุทธล้านนา ของจังหวัดลำปาง. (รายงานวิจัย). วิทยาเขตเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญลักษณ์ สานันตี. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นุชนลิน กลิ่นบัว. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประชิด สกฤษณ์พัฒน์. (2546). วัฒนธรรมพื้นฐานประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2543). การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูนิรมลธรรมสถิต (วีระนนท์ ธีรธมโม). (2557). การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนของ พระสงฆ์ อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมุต รุจิรากุล. (2554). ประเพณีและพิธีกรรม 4 ภาคของไทย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คส์.
- ร่มปรานค์ สวมประชา. (2559). รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อความโปร่งใสในการบริหารราชการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพร เกตุกัณฑ์. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรตรึงษ์ อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.